

ปรัชญาเสรีนิยมแบบตะวันตกที่มีต่ออินเดีย: มิติใหม่ทางการเมืองและเศรษฐกิจ
สมัยบริษัทยินเดียนออกจนถึงบริติชราช

Westernized Liberalism in India: The New Dimension of Politics and
Economics from British India Company to British Raj

ธิติพงศ์ มีทอง

สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Pices_aphrodite@hotmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศอินเดียตั้งแต่ตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษภายหลังการสิ้นสุดของกบฏซีปอยจนกระทั่งเป็นเอกราชใน ค.ศ. 1947 อิทธิพลความคิดที่อังกฤษมีต่ออินเดียซึ่งถือว่าเป็นอาณานิคมที่สำคัญและมีบทบาทต่ออังกฤษนั้นมีทั้งทางด้านที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อังกฤษพยายามใช้อิทธิพลด้านปรัชญาในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อยกระดับอินเดียให้เป็นชาติที่มีอารยะตามหลักพันธะแห่งชนชาติผิวขาว สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดคืออิทธิพลทางด้านความคิดโดยเฉพาะอิทธิพลทางด้านปรัชญาการเมืองรวมทั้งแนวคิดในเรื่องเศรษฐกิจแบบตะวันตกซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณูปการที่สำคัญยิ่งที่อังกฤษได้ทิ้งมรดกที่เรียกว่า “วัฒนธรรมแห่งตะวันตก” ไว้ให้แก่อินเดีย

คำสำคัญ: เสรีนิยม, การเมือง, เศรษฐกิจ

Abstract

When India was under the control of Britain after Sepoy mutiny 1858 until India received the independency after world war 1947. The idealist influence of Britain toward India had many dimensions, both tangible and intangible idea. Britain tried to apply her philosophy to develop India along with white man's burden. The outstanding ideology – that is – the idea on politics and economics, the great contribution of Britain and the western heritage.

Keywords: liberalism, politics, economics

1. บทนำ

ช่วงที่อินเดียอยู่ภายใต้การครอบงำของอังกฤษนับตั้งแต่สมัยบริษัทยินเดียนออกจนถึงสมัยบริติชราชหรืออินเดียแห่งอังกฤษ อินเดียได้รับการเปลี่ยนผ่านในหลาย ๆ ด้านจากอังกฤษทั้งรูปแบบการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนปรัชญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดด้านปรัชญาแบบเสรีนิยมที่กลายเป็นปรัชญาสายใหม่ที่แทรกซึมเข้าสู่อินเดีย รูปแบบปรัชญาเสรีนิยมดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทรงพลังในสังคมอินเดียอย่างมากดังจะเห็นได้จากปรัชญาดังกล่าวได้แตกออกเป็นสองสายใหญ่คือเสรีนิยมทางการเมืองและเสรีนิยมทางเศรษฐกิจซึ่งมีผลต่อการสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคมอินเดียอย่างมาก อีกทั้งแนวคิดเสรีนิยมยังกลายเป็นรากฐานทางปรัชญาสำคัญยิ่งหลังจากอินเดียได้รับเอกราชจากอังกฤษและทำให้อินเดียมีความพร้อมทั้งในแง่ระบอบประชาธิปไตยและระบบทุนนิยมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระแสเสรีนิยมในขณะนั้น

2. การก่อตัวของแนวคิดเสรีนิยมแบบตะวันตก

ก่อนที่ความคิดทางปรัชญาการเมืองตะวันตกจะแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลกนั้น เราอาจจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับวิถีการคิดในตะวันตกว่ามีความเป็นมาอย่างไร โดยนับจากศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมายุโรปได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก อันเป็นผลมาจากการฟื้นฟูศิลปวิทยาการในศตวรรษที่ 15 ภายหลังจากที่ยุโรปได้เข้าสู่ยุคตกต่ำแทบทุกด้านในช่วงยุคกลางซึ่งกินเวลายาวนานเกือบสี่ศตวรรษนับตั้งแต่ ค.ศ. 465 – ค.ศ. 1453 โดยใช้เวลาที่ชนเผ่าอนารชอนเยอรมันเข้ามาบุกที่กรุงโรม โดยปลดองค์พระจักรพรรดิองค์สุดท้าย คือ โรโอมิวรุส ออกุสตุสซีซาร์ และการสิ้นสุดของจักรวรรดิไบแซนไทน์ที่ถือเสมือนเป็นกรุงโรมแห่งสุดท้ายโดยถูกพวกออตโตมานเติร์กเข้ายึด ในช่วงยุคกลางที่ถือว่าเป็นการถดถอยในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านศิลปวิทยาการ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง รวมกระทั่งภูมิปัญญาทางความคิด ทั้งนี้อิทธิพลความคิดอันเด่นชัดในยุคกลางเกิดในสมัย “ยุคกลางอันรุ่งโรจน์” (ค.ศ. 1050-1350) โดยมีบิชอปแห่งกรุงโรมทรงอำนาจ และทรงเป็น “พระสันตะปาปา” (papal monarchy) แห่งคริสตจักรยุโรปทั้งปวง² นอกจากนี้ยังทรงอยู่ในตำแหน่งที่เรียกว่า เจ้าเหนือหัว (overlord) ของเหล่า จักรพรรดิ (emperor) ราชา (kings) ดยุก (dukes) วิสเคาท์ (viscounts) เคาท์ (counts) มาเกรฟ (magraves) มากีส์ (maquis) ลอร์ด (Lord) รวมทั้งอัศวิน (knights) ทั้งปวง ทั้งนี้เหล่าบรรดาในทางโลกนั้นก็ต่างยอมรับพระองค์ว่าทรงเป็น “สมเด็จพระมหากษัตริย์ราชาเจ้า” (king of kings) แห่งยุโรป

แต่ภายหลังจากยุคกลางอันรุ่งโรจน์เสื่อมลงพร้อมกับความยิ่งใหญ่ของสมเด็จพระสันตะปาปา นับจากการเกิดเหตุการณ์การคุมขังที่บาบิโลนในช่วงปี ค.ศ. 1305 – 1378 (Babylonian Captivity) และเหตุการณ์มหาศาสนาเภทครั้งใหญ่ในปี ค.ศ. 1378 – 1417 (Great Schism) ซึ่งมีผลบั่นทอนความศรัทธาของเหล่าคริสตชนลงไปมาก³ ในขณะเดียวกันการเกิดขึ้นของลัทธิมนุษยนิยมในคาบสมุทรอิตาลีก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ชาวยุโรปเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในตนเองมากขึ้น หากเทียบกับอินเดียอินเดียนั้นก็ยังอยู่ในช่วงที่มีตบอดทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน นับตั้งแต่การเข้ามาปกครองของเหล่ามุสลิมที่ชาวอินเดียเชื่อว่ามีพลังอำนาจมากกว่าตน

การปูพื้นในเรื่องความคิดแบบปัจเจกนิยม (Individualism) นั้นถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้นักคิดทั้งหลายในยุโรป พยายามตีตัวให้ออกห่างทางด้านคริสตจักรที่ครอบงำวิถีชีวิตมานับพันปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งเหล่านี้เมื่อก้าวผ่านเข้ามาสู่ศตวรรษที่ 17 แนวความคิดเหล่านี้ได้แตกผลึกออกมาเป็นรูปร่างที่ชัดเจน ในยุคที่เราเรียกว่า “การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์” โดยมีโคเปอร์นิคัสรวมทั้งกาลิเลโอ เป็นผู้ที่รองรับความคิดอันเป็นรูปธรรมรวมทั้งสามารถที่จะพิสูจน์ได้เหล่านี้ ความคิดทางวิทยาศาสตร์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในยุโรปเช่นเดียวกันกับการเข้ามาสถาปนาอำนาจจากฐานของคริสต์ศาสนาในปี ค.ศ. 313 ไม่แพ้กัน อีกทั้งการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ได้เป็นที่ยอมรับกันทั่วทั้งยุโรปได้ก็โดยการที่นิวตันสามารถพิสูจน์ให้ทุกสิ่งที่เป็นสรรพสากลโลกสามารถที่จะอธิบายได้ โดยกฎเกณฑ์ของธรรมชาติในตัวมันเอง ถือได้ว่าเขาเป็นผู้ไขกุญแจในสหัสวรรษที่สำคัญ รวมทั้งการล่วงรู้ทุกสิ่งทีถือเสมือนเป็นคำตอบของพระเจ้าได้อย่างที่ไม่มีใครเคยทำมาก่อน การเข้าใจวิทยาศาสตร์นั้นมิใช่เพียงการหมายถึงเหตุและผลเท่านั้นแต่ยังหมายถึงการเข้าใจของพระเจ้าด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 17 นั้นถือว่าเป็นกฎสากล (universal law) ที่จะพิสูจน์ได้ทุกเมื่อทุกเวลา ทั้งนี้วิทยาศาสตร์มีตัวรองรับความจริงที่จะเกิดขึ้น 2 ประการคือ หนึ่งการใช้ความคิดแบบระบบอนุมาน (deductive method) และสองการใช้ความคิดแบบระบบอุปมาน (inductive method)⁴ ความจริงนั้นในโลกยุคโบราณหรือที่เรียกว่าโลกเฮเลนนิสติกนั้นนักปรัชญาเมธีชาวกรีกต่างก็ใช้เหตุผลไม่แพ้ชาวยุโรปในช่วงศตวรรษที่ 17 เหมือนกัน แต่ต่างกันว่าชาวกรีกในช่วงนั้นแม้จะใช้เหตุผลแต่ก็ไม่สามารถที่จะใช้เหตุผลของพวกเขาอธิบายมาในรูปแบบทางรูปธรรมอย่างชัดเจนได้ ต่างจากชาวยุโรปในศตวรรษที่ 17 ที่มีความก้าวหน้าทางเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่า ทำให้พวกเขาสามารถนำสิ่งที่เห็น ประสบการณ์ อันได้จากการสังเกต รวมไปถึงการทดลองครั้งแล้วครั้งเล่า สิ่งเหล่านี้จึงเป็นการเปลี่ยนโฉมหน้าให้ยุโรปเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด รวมทั้งรากเหง้าคริสตจักรที่ฝังอยู่นานนับพันปีลงได้ และหากจะเทียบกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในช่วงนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นช่วงที่อารยธรรมสำคัญของโลก เริ่มก้าวสู่ยุคแห่งความเสื่อมถอย แม้กระทั่งเงินเองนั้นการที่ตกอยู่ภายใต้ราชวงศ์ชิง (Ching Dynasty) นับตั้งแต่ ค.ศ. 1644 เรื่อยมาเงินอันซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ปกครองส่วนใหญ่กลับพ่ายแพ้ต่อพวกแมนจูซึ่งครั้งหนึ่ง เงินอัน

² Edward Perters, *Europe and Middle Ages*, (Upper Saddle River, N.S. : Pearson/Prentice Hall, c 2004.) pp.142 - 145.

³ Ibid., p 277.

⁴ William Woodruff, *A concise history of modern world*. (New York: St. Martin's, 1993), pp.135 - 138.

เคยเรียกพวกนี้ว่าเป็น “ฮวน” ในขณะที่ราชวงศ์ชิงเองนั้นก็ไม่สามารถที่จะพัฒนาความคิดที่ต่อยอดจากบรรพบุรุษรุ่นแล้วๆ ได้เลย ในขณะที่ราชวงศ์โมกุล (Mughal Dynasty) ซึ่งถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางแห่งความยิ่งใหญ่ในโลกมุสลิม ก็เริ่มที่จะเข้าสู่ภาวะการเสื่อมถอยทั้งทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม นับจากการสิ้นลงของพระเจ้าออรังเซ็บเรื่อยมา

ในขณะที่อารยธรรมส่วนต่างๆ ของโลกกำลังเข้าสู่ภาวะเสื่อมถอย ยุโรปกลับเป็นทวีปที่โดดเด่นออกมานับตั้งแต่การเสื่อมสลายลงของจักรวรรดิโรมัน การที่ยุโรปมีความเชื่อเดียวกันทางคริสตศาสนา แม้ว่าในศตวรรษที่ 15 จะเกิดการแบ่งแยกนิกายออกมากมายหลายสาขา แต่ถึงกระนั้นก็ตามการที่พวกเขาซึ่งเป็นชาวยุโรปที่ครั้งหนึ่งเคยอยู่ภายใต้อาณาจักรแห่งพระคริสต์แม้จะอยู่พื้นที่ที่แตกต่างกันออกไป แต่การแต่งงานเข้ากับหมู่เชื้อพระวงศ์รวมทั้งการแตกแยกของราชสกุลยุโรปออกเป็นหลายมหาสาขาก็ยังเป็นการเพิ่มความสัมพันธ์แก่ชาวยุโรปให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น และมีความรู้สึกที่ว่า แท้ที่จริงพวกเขานั้นก็ไม่ใช่อื่นไกล

ด้วยเหตุนี้เองจึงไม่แปลกอะไร ที่ความคิดยุโรปในที่หนึ่งจะแพร่กระจายไปยังยุโรปอีกที่หนึ่งได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในเรื่องที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ที่บัดนี้ ได้ค่อย ๆ แพร่จากจุดที่เป็นยุโรปฟากตะวันตกไปสู่ยุโรปภาคพื้นทวีปเรื่อยๆ สารสำคัญที่ยิ่งใหญ่ของการคิดแบบวิทยาศาสตร์นั้นไม่ใช่เพียงแค่การวางทุกอย่างในสมมติฐานของความเป็นเหตุและผลเท่านั้นสารัตถะที่มากไปกว่านั้นกลับผูกติดอยู่ในเรื่องของการนำความคิดแบบวิทยาศาสตร์เข้ามาผสมผสานในด้านปรัชญาการเมืองและแนวทางการคิดที่แพร่หลาย โดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 18 ซึ่งถือได้ว่าเป็น “ยุคตรัสรู้แห่งการรู้แจ้ง” มิเพียงเฉพาะวิทยาศาสตร์จะเข้ามามีบทบาทในเรื่องทางการเมืองเท่านั้น แต่แท้ที่จริงแล้วนั้นวิทยาศาสตร์ยังได้เข้ามามีบทบาทในแง่ของการบริหารการปกครอง แม้กระทั่งเรื่องทางเศรษฐกิจเช่นกัน

จะเห็นได้ว่าปรัชญาการเมืองที่ยุโรปได้รับอิทธิพลทางด้านวิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 18 นั้นมีคุณค่าและทรงอิทธิพลต่อโลกอย่างมาก แม้กระทั่งประเทศในอาณัติของชาวผิวขาวนั้นต่างก็ยอมรับแนวคิดนี้โดยคุณิ นั่นก็คือ “สิทธิเสรีภาพ” อันเป็นผลพวงมาจากอิทธิพลทางด้านวิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 17 ในศตวรรษที่ 18 มีนักคิดผู้ทรงภูมิได้พยายามนำแนวทางการสำคัญในวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวพันในเรื่องนี้ เช่น มองเตสกีเออ ผู้ที่แต่งหนังสือ *The Spirit of Laws* แนวคิดสำคัญของเขานั้นได้กล่าวถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับจากพระเจ้า⁵ ขณะเดียวกันการแบ่งอำนาจออกเป็นสามส่วนในเรื่องของการบริหารประเทศถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ อำนาจสามส่วนที่แบ่งออกในการบริหารประเทศประกอบด้วย อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ซึ่งการแบ่งอำนาจออกเป็นสามส่วนเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าไม่มีใครถืออำนาจสูงสุดเอาไว้แต่เพียงผู้เดียว เพราะประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจทั้งปวงอย่างแท้จริง แนวความคิดการปกครองในการแบ่งอำนาจนี้เป็นที่แพร่หลายอย่างมากในยุโรปนับตั้งแต่การปกครองของราชาผู้ทรงภูมิธรรมค่อยๆ หมดไปในทวีปยุโรป โดยเฉพาะอาณานิคมทั้งหลายนั้นต่างก็รับเอาแนวทางการคิดเหล่านี้มาใช้ในการบริหารประเทศ

ขณะเดียวกันจอห์น ล็อกเป็นอีกผู้หนึ่งที่สำคัญที่นำเอาแนวทางการคิดที่เรียกว่า “ทฤษฎีหลักสิทธิทางธรรมชาติ” เข้ามาใช้ในเรื่องของแนวคิดทางการเมืองยุโรปในขณะนั้น ล็อกเชื่อเช่นเดียวกับมองเตสกีเออที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิตามธรรมชาติที่พระเจ้าทรงมอบให้ ในขณะที่พระเจ้าทรงให้เหตุผลแก่มนุษย์ในการดำรงชีวิตอันสิ่งต่างๆ ด้วยเหตุนี้ประชาธิปไตยหรือผู้ปกครองที่แท้จริงนั้นมิใช่เจ้าเหนือหัว แต่เป็นประชาชนที่เป็นผู้ถืออำนาจอธิปไตยเอาไว้ แนวคิดของล็อกได้สะท้อนความเป็นประชาธิปไตยอย่างมากอีกทั้งแพร่หลายอย่างมากในเกาะอังกฤษ ด้วยเหตุนี้เองชาวยุโรปในช่วงเวลาต่อมาเริ่มหันมาให้ความสนใจกับความคิดของนิวตันในฐานะที่เป็นกฎแห่งธรรมชาติเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันพวกเขาต่างก็ยอมรับแนวความคิดเหล่านี้กับประชาชนในเรื่องสิทธิเสรีภาพเพราะเป็นสิทธิธรรมทางธรรมชาติซึ่งถือเป็นกฎอย่างหนึ่งด้วยเช่นกัน

นอกเหนือจากนี้ยังมีนักคิดคนสำคัญอีกเช่น วอลแตร์และรุสโซ ทั้งสองต่างมีความคิดที่คล้ายกันคือว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมามีสิทธิเสรีภาพตามที่ธรรมชาติได้มอบไว้ให้⁶ ในขณะที่เดียวกันการลิดรอนสิทธิของมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ยอมไม่ได้ เพราะสิทธิของมนุษย์เป็นสิ่งที่พระเจ้าทรงประทานมาให้ เราอาจจะกล่าวได้ว่านักคิดยุคภูมิธรรมที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นได้พูดเกี่ยวกับสาระสำคัญในแนวทางการคิดแบบระบบประชาธิปไตยซึ่งถือเป็นรากฐานทางตะวันตกซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับสิทธิชาวยุโรปเอาไว้อย่างแท้จริง ในขณะที่เดียวกันชาวยุโรปก็คิดที่จะนำความคิดแบบคิวิไลซ์เช่นนี้ไปสู่อำนาจของโลกตามความคิดพื้นฐานแห่งชาวผิวขาว

จะเห็นได้ว่าอุดมคติใหม่ที่เกิดมาจากรากฐานวิทยาศาสตร์นั้น มาบัดนี้ได้กลายมาเป็นแนวทางการคิดใหม่ที่เรียกว่า “วิถีประชาธิปไตย” หรือที่เรียกกันอย่างแพร่หลายในศตวรรษที่ 19 ว่าแนวความคิดเสรีนิยม (liberalism) ซึ่งแนวความคิดนี้

⁵ ประยงค์ แสนบุราณ. *ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่*, (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2548) หน้า 14 - 15.

⁶ สุลักษณ์ ศิวรักษ์. *ลอบคราบปัญญาชนฝรั่ง*. (กรุงเทพฯ : เกล็ดไทย, 2536), หน้า 72.

ไม่ได้จำกัดอยู่เพราะการปกครองที่เป็นรากฐานประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงแนวความคิดเกี่ยวกับทางการค้าด้วยเช่นกัน ในขณะเดียวกันเมื่อมองยุโรป โดยเฉพาะประเทศแม่บทสำคัญซึ่งมีอิทธิพลทั้งทางการเมือง การปกครอง รวมทั้งทางด้าน เศรษฐกิจแล้วนั้น ประเทศเหล่านี้ก็ได้รับการปลูกฝังและถ่ายทอดความคิดเหล่านี้เอาไว้เรียบร้อยแล้ว เช่น ประเทศอังกฤษ ระบอบวิถีทางประชาธิปไตยได้เกิดขึ้นนับตั้งแต่การที่รัฐสภาอังกฤษสามารถบังคับให้กษัตริย์อังกฤษในขณะนั้นยอมอยู่ภายใต้ การปกครองรัฐธรรมนูญ ในปี 1688 หรือที่เรียกว่า “การปฏิวัติอันรุ่งโรจน์” (Glorious Revolution 1688) ส่งผลให้อำนาจ ของกษัตริย์อังกฤษได้ถูกจำกัดลงเป็นอย่างมาก⁷ ในขณะที่ฝรั่งเศสเองนั้นภายหลังการปกครองของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ที่ถือได้ ว่าทรงเป็นกษัตริย์ที่ทรงอำนาจตามระบบสมบูรณาญาสิทธิราชอย่างแท้จริง เมื่อเกิดการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี 1789 เป็นต้นมา แนวคิดของสิทธิเสรีภาพก็ได้แพร่กระจายไปทั่วฝรั่งเศสรวมทั้งภาคพื้นทวีปยุโรปในช่วงเวลาต่อมา จะเห็นได้ว่าทั้งอังกฤษ รวมทั้งฝรั่งเศสซึ่งถือได้ว่าเป็นเจ้าอาณานิคมทั่วมหาสมุทรในขณะนั้นต่างก็ได้รับเอาแนวความคิดในเรื่อง “เสรีภาพ” เอาไว้ และ ในเรื่องนี้เองที่ประเทศทั้งสองรวมทั้งยุโรปบางประเทศต่างก็พยายามที่จะนำแนวความคิดนี้เข้าไปเผยแพร่ด้วยเช่นกัน

3. การส่งผ่านแนวคิดเสรีนิยมทางการเมือง : รูปแบบของการออกพระราชบัญญัติกับเสรีภาพแบบตะวันตก

กระแสเสรีนิยมของยุโรปได้แทรกซึมเข้าสู่อนุทวีปนี้อย่างช้าๆ ในขณะที่ยังคงอยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์โมกุล รวมทั้งพื้นที่ต่างๆซึ่งเป็นของเจ้ามหาราชาทั้งหลายนั้น อินเดียตกอยู่ภายใต้การปกครองในแนวทางการปกครองที่เป็น สมบูรณาญาสิทธิราชย์เสียมากกว่า ซึ่งการปกครองลักษณะนี้มีอยู่ทั่วไปและเป็นที่ยอมรับในเอเชียเป็นอย่างมาก ลักษณะ แบบนี้เป็นมาอย่างช้านานก่อนหน้าที่บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษจะเข้ามาเสียอีก ในขณะเดียวกันเราก็อาจจะกล่าวได้ ว่าการเข้ามาของบริษัทอินเดียในช่วงศตวรรษที่ 16-17 นั้น ก็ยังไม่ส่งผลทางด้านแนวทางการปกครองในเรื่องการปกครองมากเท่าใดนักทั้งนี้เป็นเหตุผลที่ทางบริษัทไม่ยุ่งเกี่ยวกับทางการปกครองของผู้ครองนครแต่ละแคว้น บริษัทสนใจในเรื่อง ที่จะทำการค้ามากกว่า อีกทั้งแนวคิดการปกครองของยุโรปนั้นก็ยังไม่เป็นรูปเป็นร่างที่ชัดเจน ทั้งนี้เป็นผลมาจากสงครามที่ ยืดเยื้อในยุโรปเป็นเวลายาวนาน หรือที่เรียกว่า “สงครามสามสิบปี” (Thirty War ค.ศ. 1618 – 1648)

อินเดียได้รับอิทธิพลทางความคิดของยุโรปอย่างชัดเจนภายหลังกบฏซีปอยได้สิ้นสุดลงในปี 1858 กบฏซีปอยถือได้ว่าเป็น การเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าประวัติศาสตร์อินเดียอย่างใหญ่ และเป็น การนำอินเดียเข้าสู่โลกสมัยใหม่อย่างชัดเจน จะเห็น ได้ว่าภายหลังจากการเกิดกบฏซีปอยแล้วนั้นบริษัทอินเดียก็ถูกยุบตัวลงไป ซึ่งต่อไปนี้อินเดียจะไม่ได้ถูกปกครองโดยมีบริษัท อินเดียตะวันออกอีกแล้ว แต่จะถูกเปลี่ยนผ่านการปกครองไปสู่รัฐบาลอังกฤษที่กรุงลอนดอนแทน โดยในศตวรรษที่ 19 นั้น รูปแบบการปกครองของอินเดียก็ค่อยๆ เปลี่ยนไป ตามความหมายของอาณานิคมที่เป็นเมืองขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่ปรัชญาแนวความคิด การปกครองที่อังกฤษได้ทิ้งมรดกไว้ให้ นั่นคือ แนวคิดด้านเสรีนิยม แนวคิดด้านประชาธิปไตย รวมทั้งสิทธิเสรีภาพ ที่อังกฤษ ค่อยๆถ่ายทอดให้อินเดียได้ซึมซับจนกระทั่งอินเดียได้กลายเป็นประเทศแม่แบบประชาธิปไตยในเอเชียที่แข็งแกร่งที่สุดในโลก

จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่การที่บริษัทอินเดียตะวันออกได้เริ่มเข้ามาปกครองอินเดียนั้น ทางอังกฤษก็พยายามสอดแทรก แนวทางการปรัชญาด้านเสรีประชาธิปไตยไว้ในพระราชบัญญัติในระดับหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติฉบับนี้ในช่วง ค.ศ. 1773 รัฐบาลอังกฤษได้ออกพระราชบัญญัติที่มีชื่อว่า Regulating Act 1773 เป็นเรื่องเกี่ยวกับระเบียบทางการปกครองของ บริษัท ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดในเรื่องของการมีสภาบริหารที่กำกับดูแล การมีตำแหน่งข้าหลวง รวมทั้งการริเริ่มการมี ศาลสูงขึ้น ซึ่งความคิดเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นการวางรากฐานขั้นต้นแบบแนวคิดตะวันตกเข้ามา ในช่วง ค.ศ. 1784 รัฐบาลอังกฤษ ได้ตราพระราชบัญญัติที่มีชื่อว่า Pitt's Indian Act 1783 ซึ่งสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้อยู่ที่การพัฒนาการบริหาร ในอินเดีย และในช่วง ค.ศ. 1833 อังกฤษได้ออกพระราชบัญญัติชื่อ Charter Act 1833 ซึ่งว่าด้วยเรื่องการรับชาว อินเดียเข้าทำงานโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ แต่ใช้ความสามารถเข้าสู่ระบบราชการ พระราชบัญญัติเหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงแนวคิด เสรีนิยมในอินเดีย

ภายหลังจากการเกิดกบฏซีปอยในปี 1858 แล้ว อินเดียก็ถูกเปลี่ยนผ่านการปกครองมาสู่รัฐบาลอังกฤษแห่งกรุง ลอนดอน ซึ่งภายหลังจากนี้อินเดียจะเป็นเมืองอาณานิคมของอังกฤษโดยสมบูรณ์ โดยในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาที่อังกฤษได้ เข้าปกครองอินเดียนั้น อังกฤษได้นำแนวทางการปกครองตะวันตก โดยค่อยๆนำแนวทางนโยบายเข้าแทรกในพระราชบัญญัติ ในช่วงระยะเวลาต่างๆ เช่นตัวอย่าง ในสมัยของข้าหลวงลอร์ด เบนทิงส์ ซึ่งเขาได้เข้ามารับตำแหน่งข้าหลวงก่อนเกิดเหตุการณ์

⁷ Keith Grahame Feiling, *England under Tudors and Stuarts*. (London : Williams & Norgate, 1957), p. 88.

กบฏซีปอยนั้น เบนทิงส์ก็ได้เปิดโอกาสให้ชาวอินเดียได้รับตำแหน่งทางศาลอย่างเสมอภาค ซึ่งนี่เป็นการนำแนวทางการคิดแบบเสรีนิยมเข้ามาใช้ในอินเดียในเรื่องของความเสมอภาค หรือกระทั่งลอร์ด ริปอนซึ่งเป็นทั้งข้าหลวงรวมทั้งอุปราช เขาก็ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งคณะกรรมการการบริหารส่วนจังหวัด และให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้เลือกตั้งตัวแทนเข้ามา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปูพื้นฐานประชาธิปไตยให้กับประชาชน นอกจากนี้ยังมีการนำแนวคิดทางการปกครองซึ่งแบ่งออกเป็นจังหวัด อำเภอ และตำบลเข้ามาบริหารงานในท้องถิ่น มีการตั้งเงินเดือนให้กับเจ้าหน้าที่ ซึ่งการปกครองแบบนี้เป็นสิ่งซึ่งตรงกันข้ามกับแนวคิดประเพณีหมู่บ้าน⁸

พระราชบัญญัติที่ตราขึ้นภายหลังการเกิดกบฏซีปอยก็เป็นตัวอย่างหนึ่งที่อังกฤษได้ตั้งคุณูปการทางด้านแนวคิดแบบเสรีนิยมเอาไว้เช่นกัน โดยที่เราจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติในช่วงปีต่าง ๆ ดังนี้ ในปี 1858 ซึ่งเป็นเวลาที่อังกฤษได้ปราบกบฏซีปอยอย่างราบคาบแล้ว ทางอังกฤษได้ออกพระราชบัญญัติชื่อ The Better Government of India Act 1858 ซึ่งเป็นการให้สิทธิเสรีภาพแก่ชาวอินเดียอย่างเท่าเทียม รวมทั้งมีการยกเลิกประเพณีที่เลวร้ายซึ่งเป็นการขัดสิทธิของชาวอินเดีย เช่น พิธีฮักจี หรือการลักพาตัวเด็กไปทำการสังเวบูชาพระแม่อลิตามความเชื่อของชาวฮินดู ใน ค.ศ. 1861 รัฐบาลอังกฤษแห่งกรุงลอนดอนได้ผ่านพระราชบัญญัติ คือ Indian Council Act 1861 ซึ่งสาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้คือ มีการตั้งสภานิติบัญญัติทั้งในระดับจักรวรรดิ และระดับมณฑลขึ้น ซึ่งรูปแบบการปกครองนี้นั้นอินเดียไม่เคยรู้จักมาก่อน ในขณะเดียวกันอังกฤษก็ได้นำชาวอินเดียที่ได้รับคัดเลือกบางส่วนเข้าไปนั่งในสภาด้วยเช่นกัน ทำให้ชาวอินเดียเริ่มที่จะรู้จักการปกครองในแนวทางแบบใหม่ที่อังกฤษได้มอบให้ ในปี 1892 รัฐบาลอังกฤษแห่งกรุงลอนดอนได้ผ่านพระราชบัญญัติคือ The Indian Act 1861 ซึ่งสาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้เป็นความสืบเนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับที่แล้ว คือมีการเพิ่มจำนวนสมาชิกอินเดียเข้าไปนั่งสภาให้มากขึ้น โดยมีการเพิ่มจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติในระดับมณฑล ในขณะเดียวกันก็มีการกำหนดเลือกสมาชิกจากพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งทางสภาเทศบาล สภาท้องถิ่น กระทั่งสภาการค้า เพื่อเข้ามาบริหารในสภานิติบัญญัติในระดับมณฑล ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้อินเดียได้เรียนรู้ในระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตก ในขณะเดียวกันอังกฤษก็พยายามที่จะให้ชาวอินเดียได้เรียนรู้การปกครองแบบชาติตะวันตกด้วยเช่นกัน

ใน ค.ศ. 1909 รัฐบาลอังกฤษแห่งกรุงลอนดอนได้ตราพระราชบัญญัติคือ The Indian Council Act 1909 หรือที่รู้จักกันในนาม The Morley - Minto Reform 1909 ซึ่งถือได้ว่าเป็นลำดับขั้นวิวัฒนาการทางประชาธิปไตยรวมทั้งแนวทางเสรีนิยมให้แพร่ขยายมากขึ้นในอินเดีย พระราชบัญญัติฉบับนี้มีการเพิ่มจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติทั้งในส่วนกลางรวมทั้งส่วนภูมิภาค ซึ่งสมาชิกนั้นมีการเพิ่มจากที่แล้วเพียงสิบกว่าคนก็กลายมาเป็น 60 คน นอกจากนี้สมาชิกยังมาจากชนกลุ่มต่าง ๆ ในอินเดีย เช่น กลุ่มมุสลิม กลุ่มสิกข์ รวมทั้งกลุ่มเจ้าของพื้นที่ต่าง ๆ และในปี 1919 ซึ่งถือได้ว่าเป็นสาระสำคัญของพระราชบัญญัติในการปกครองอินเดีย คือ The Indian Council Act 1919 หรือที่รู้จักกันในนาม The Montagu - Shelmford Reform 1919 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้อังกฤษได้ยอมรับหลักการอำนาจ “อำนาจจะต้องเป็นของประชาชน”

จากพระราชบัญญัติทั้งหมดเท่าที่กล่าวมาแล้วนั้นแสดงให้เห็นว่าอังกฤษมิใช่ชาติที่จะเอาผลประโยชน์ได้ฝ่ายเดียวจากประเทศอาณานิคมเท่านั้น แต่อังกฤษก็ยังนำแนวทางการเจริญ (civilization) ตามแบบอารยธรรมตะวันตกเข้ามาวางรากฐานให้ประเทศที่ด้อยกว่าชาติของตน (รวมทั้งชาวยุโรปทั้งปวง) ส่วนหนึ่งที่ได้เห็นได้ชัดมากจากอังกฤษกระทำต่ออินเดียก็คือ การที่อังกฤษได้ช่วยสร้างรากฐานทางด้านประชาธิปไตยไว้ให้ ซึ่งเป็นแนวคิดแบบเสรีนิยม ที่แพร่หลายมากในขณะนั้น สิ่งหนึ่งที่อังกฤษเมื่อได้เข้ามาปกครองอินเดียในช่วงแรกๆ นั้นพวกเขาที่รู้สึกพิศวงเกี่ยวกับประเพณีในด้านต่าง ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการลิดรอนสิทธิ และในบางครั้งถึงขนาดต้องเสียเลือดเนื้อ เช่น พิธีฮักจี ที่อังกฤษได้ประณามว่าเป็นลัทธิที่ชั่วร้ายมาก (ในขณะเดียวกันก็เป็นการลิดรอนสิทธิของพวกเขาเอาไว้เช่นกัน) ด้วยเหตุนี้พวกเขา (อังกฤษ) จึงมีความจำเป็นอย่างมาก ซึ่งถือได้ว่าเป็นพันธกิจอันริบเร่งที่จะต้องกำจัดสิ่งชั่วร้ายเหล่านี้ให้ออกไป เสรีภาพรวมทั้งสิทธิจึงเป็นความจำเป็นที่อังกฤษจะต้องเร่งปลูกฝังให้กับชาวอินเดียอย่างรีบด่วน

⁸ Hermann, Kulke and Dietmar Rothermund, *A History of India*, (London : Routledge c. 1986), pp.223 – 227.

ในช่วงข้างต้นได้กล่าวถึงแนวทางปรัชญาทางการเมืองที่อังกฤษได้ทิ้งไว้ให้กับอินเดียแล้วในส่วนที่สองนี้ผู้เขียนจะชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลแนวคิดทางด้านเศรษฐกิจที่อังกฤษได้ทิ้งไว้ให้กับอินเดียเช่นกัน และถือได้ว่าเป็นความสำคัญไม่น้อยกว่าอิทธิพลทางด้านการเมืองเลยทีเดียว ความจริงแล้วนั้นก่อนที่อินเดียจะได้ติดต่อกับอังกฤษโดยตรงจนกระทั่งนำมาสู่การติดต่อกับอินเดียในรูปแบบบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษนั้น อินเดียได้ติดต่อกับยุโรปหรือชนผิวขาวมาก่อนหน้านี้หลายชาติแล้ว ทั้งนี้เป็นเพราะชาติตะวันตกได้ยินชื่อเสียงกิตติศัพท์ของอินเดียว่าเป็นประเทศที่มั่งคั่งไปด้วยทองคำ อีกทั้งการที่อินเดียเป็นประเทศที่ถือเสมือนหนึ่งเป็นทวีปหนึ่ง (รวมทั้งประเทศเอเชียใต้ในปัจจุบันนี้ด้วย) ทำให้ชาติยุโรปจำนวนไม่น้อยต่างต้องการมาแสวงความมั่งคั่ง ณ ที่แห่งนี้

4. อิทธิพลด้านลัทธิเสรีนิยมทางเศรษฐกิจกับการเปลี่ยนนโยบายการค้าของกระแสโลก

โดยชาติแรก ๆ ที่เข้ามาต่างก็ประสบความสำเร็จในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เช่น โปรตุเกสสามารถที่จะได้ฐานที่มั่นในเมืองกัวไว้ได้ แต่สองชาติที่ถือว่าสำคัญ และถือเป็นเสมือนจุดเปลี่ยนผ่านทางประวัติศาสตร์ในอินเดียขณะนั้นก็คือ ฝรั่งเศสและอังกฤษ โดยทั้งสองชาติในขณะนั้นต่าง ๆ ก็กำลังแข่งเกียรติกู้ทั้งทางการเมืองการปกครอง ศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งการค้าเอง โดยเฉพาะทางการค้าที่เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 17 นั้น ยุโรปอยู่ในรูปแบบทางการค้าที่เรียกว่า “ลัทธิพาณิชย์นิยม” ซึ่งเป็นระบบที่สืบเนื่องมาจาก Economics Nationalism ซึ่งเป็นเรื่องลัทธิชาตินิยมทางเศรษฐกิจ ระบบแนวความคิดในเรื่องพาณิชย์นิยมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 17 เป็นการนำแนวทางด้านเศรษฐกิจมาตอบสนองความมั่งคั่งของแต่ละประเทศ โดยใช้กองทัพพรานาวี หรือพวกเหล่าพ่อค้าวานิชที่มีกองเรือเป็นของตัวเอง โดยเชื่อว่าประเทศจะมั่งคั่งได้นั้นก็ต้องอาศัยเศรษฐกิจเป็นตัวชี้นำทาง แนวความคิดเรื่อง เศรษฐกิจพาณิชย์นิยมนั้นล้วนแตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ เช่น ดัตช์ ใช้นโยบายเรื่องพาณิชย์นิยม โดยอาศัยกองเรือของเหล่าพ่อค้าเป็นทัพสำคัญ รูปแบบกองเรือของดัตช์นั้นมีความคล้ายคลึงกับอังกฤษเช่นกัน โดยที่ในอังกฤษเองนั้นพ่อค้าของอังกฤษต่างก็มีกองเรือเป็นของตัวเอง อีกทั้งรูปแบบของดัตช์และอังกฤษก็ถูกจัดตั้งเป็นบริษัทขึ้นมา รวมทั้งมีถือหุ้นเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ฝรั่งเศสนั้นแม้จะไม่มีรูปแบบบริษัททำการค้าเหมือนกับในอังกฤษรวมทั้งดัตช์ แต่ฝรั่งเศสก็มีกองทัพที่เรียกว่า “พรานาวี” เป็นของตนเอง ซึ่งกองทัพพรานาวีที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการแสวงหาทางด้านเกียรติกู้รวมทั้งทางด้านการค้าให้กับประเทศ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของบริษัทที่ถูกจัดตั้งระดมทุนหรือรูปแบบพรานาวีทางการค้าก็ตาม ผลสำคัญของการจัดตั้งนั้นก็คือการที่รัฐบาลของประเทศ หรือเอกชนนั้นต่างพยายามที่จะสร้างเสถียรภาพ รวมทั้งสร้างผลประโยชน์ให้ต่างแดน นั่นก็คือการแสวงหาดินแดนโพ้นทะเลมาครอบครองไว้

ในอังกฤษการจัดตั้งรูปแบบของบริษัทนั้นได้เกิดขึ้นในสมัยสมเด็จพระราชินีนาถอลิซาเบธที่ 1 พระองค์ได้พระราชกฤษฎีกา (charter) ในการจัดตั้งบริษัทที่เรียกว่า “บริษัทอินเดียตะวันออก” รูปแบบบริษัทเช่นนี้ดัตช์ก็มีเช่นกัน แต่อาจจะกล่าวได้ว่าเสถียรภาพทางด้านกองทัพเรือนั้น ดัตช์คงจะไม่สามารถสู้กับอังกฤษที่เป็นเจ้านานน้ำในย่านทะเลบอลติกได้ ทั้งนี้นับตั้งแต่พระองค์ทรงได้รับชัยชนะจากสเปนในรัชสมัยพระเจ้าฟิลิปที่ 2 ในสงครามน่านน้ำยุทธการที่อาร์มาดาแล้ว อังกฤษก็เป็นผู้ทรงอิทธิพลทางน่านน้ำแท้จริง ในขณะที่ฝรั่งเศสเองนั้นการปรับปรุงยุทธศาสตร์ทางการเรือเกิดขึ้นในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 โดยเสนาบดีที่มีชื่อว่าค็อลแบร์ (Colbert) โดยเขาเป็นผู้ที่เล็งเห็นผลประโยชน์ทางการสร้างและพัฒนาทางด้านกองทัพเรือ¹⁰ ฉะนั้นในช่วงเวลาศตวรรษที่ 17 เขาจึงมีดำริที่จะพัฒนากองทัพเรือฝรั่งเศสขึ้น ในขณะเดียวกันก็พยายามโน้มน้าวให้พ่อค้าฝรั่งเศสเดินทางเพื่อไปแสวงหาผลประโยชน์อาณานิคมโพ้นทะเล อาจจะกล่าวได้ว่า รัฐบาลที่เมืองหลวงนั้นได้ประโยชน์อยู่สองทางคือหนึ่งพวกพ่อค้าที่เดินทางไปยังโพ้นทะเลนั้นจะแสวงหาพื้นที่มาจัดตั้งเป็นเจ้าของไว้ มิใช่ในนามของบริษัทเท่านั้นแต่เป็นในนามของรัฐบาลตน และผลประโยชน์ข้อที่สองก็คือการค้าที่เกิดขึ้นระหว่างเจ้าเมืองต่าง ๆ ยังเป็นการนำผลกำไรส่วนหนึ่งมาพัฒนาความมั่งคั่งของชาติด้วย

อังกฤษได้ก้าวเข้าสู่ยุคพาณิชย์นิยมอย่างสุดขีดในรัชสมัยของราชวงศ์สจิวัด (ทั้งนี้สมเด็จพระราชินีนาถอลิซาเบธนั้นมิได้ทรงรัชทายาท ทำให้เชื้อสายราชวงศ์ทิวเดอร์ได้สิ้นสุดลงใน ค.ศ. 1602 จากนั้นขุนนางได้พร้อมใจกันอันเชิญพระเจ้าเจมส์แห่งสกอตแลนด์มารับราชบัลลังก์ ในขณะเดียวกันพระองค์ก็จำเป็นต้องเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์นิกายแองกลิกันด้วย) ในขณะที่ฝรั่งเศสนั้นนับตั้งแต่การสิ้นชีพของค็อลแบร์ พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ก็ไม่ทรงมีดำริที่จะพัฒนางานของเขาต่อแต่อย่างไร

⁹ William Woodruff, op.cit., (1993) p.88.

¹⁰ Birdsall S. Vialt, *Modern European History*, (New York, McGraw - Hill Pub, 1990), p.45.

ในขณะที่เดียวกันฝรั่งเศสก็เกิดความวุ่นวายภายในประเทศนับเป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน โดยเฉพาะการปฏิวัติฝรั่งเศสที่เกิดขึ้นด้วยเหตุนี้จึงทำให้ราชานวียของอังกฤษมีความแข็งแกร่งมากกว่าฝรั่งเศสรวมทั้งชาติอื่น ๆ ด้วย

หากมองในเรื่องแนวทางการคิดในเรื่องปรัชญาทางเศรษฐกิจที่อังกฤษได้ทิ้งไว้ให้กับอินเดีย นั้น เราอาจจะมองเห็นรูปร่างได้อย่างคร่าวๆได้ว่าอิทธิพลที่เกิดขึ้นในอินเดียที่ได้รับจากอังกฤษนั้นเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากรากฐานหรือพื้นฐานทางความคิด ทางปรัชญา ทางเศรษฐกิจเช่นกันกับด้านการเมือง โดยเฉพาะในเรื่องปรัชญาแบบเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการเกิดขึ้นของลัทธิ “อรรถประโยชน์นิยม” ที่เกิดขึ้นในยุโรป ซึ่งหลักการความคิดอันนี้เกิดขึ้นในราวศตวรรษที่ 17 – 18 ซึ่งถือได้ว่าเป็นรอยต่อทางแนวคิดภูมิปรัชญาทางด้านตะวันตกที่ทรงอิทธิพลอย่างมาก โดยเฉพาะบุคคลที่มีอิทธิพลในแนวความคิดนี้คือ เจมส์ มิล และ เจริญ มี แบนแทมด้วย โดยเฉพาะความสำคัญของงานเขาที่กล่าวถึงในเรื่องหลักการเสรีนิยม รวมทั้งการส่งเสริมทางด้านเสรีภาพแก่ประชาชน ซึ่งเสรีภาพอันนี้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งเป็นการนำความสุขมาสู่ปัจเจกบุคคล(Liberal Individualism) ซึ่งเป็นความสุขของชนส่วนมาก¹¹ ซึ่งเรื่องนี้เป็นความเกี่ยวเนื่องในเรื่องของเศรษฐกิจโดยตรงเพราะสุขที่จะเกิดขึ้นได้นั้นก็มาจากเรื่องเสรีภาพทางการค้าที่ไม่มีการขัดขวางแต่อย่างใด

มีเพียงความคิดของสองบุคคลนี้ที่อังกฤษได้นำมาใช้ในประเทศเท่านั้น ในศตวรรษที่ 18 ซึ่งถือได้ว่าเป็นรอยต่อทางประวัติศาสตร์สมัยใหม่ในยุโรปก่อน อังกฤษก็ยังได้รับแนวทางการคิดในเรื่องปรัชญาทางเศรษฐกิจจากนักคิดที่สำคัญของยุคคือ อัดัม สมิท (Adam Smith), โรเบิร์ต มัลธัส (Robert Malthus) รวมทั้ง เดวิด ริคาโด (David Ricardo) ทั้งสามคนนั้นถือได้ว่าเป็นบิดาของนักปรัชญาทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่กล่าวถึงเรื่อง แนวทางเสรีนิยมทางการค้า รวมทั้งการสร้างความมั่งคั่งให้เกิดขึ้นในประเทศ พวกเขาเข้ามาแนวคิดนั้นเข้าไปเชื่อมต่อกับลัทธิอรรถประโยชน์นิยม รวมทั้งการเคารพในสิทธิเสรีภาพของแต่ละคนไว้ จะเห็นได้ว่าไม่นานนักจากความคิดนี้แพร่หลาย ยุโรปทั้งทวีปก็ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของลัทธิอาดัม สมิท เกือบทั้งสิ้นเมื่อหันกลับมามองที่อินเดีย ในสมัยที่บริษัทอินเดียตะวันออกเข้ามาปกครองอินเดียนั้น อังกฤษก็ได้ออกพระราชบัญญัติคือ Charter Act 1813 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวอินเดียได้ทำอุตสาหกรรมพื้นเมืองได้อย่างเสรี อาจกล่าวได้ว่านับตั้งแต่การเข้ามาของบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษนั้น นับว่าเป็นการช่วยส่งเสริมทางด้านการค้าให้กับชาวอินเดียนั้นรู้จักแต่การทำเกษตรแต่เพียงอย่างเดียว เมื่อถึงตอนนั้นเมื่ออังกฤษได้เข้ามาค้าขาย พวกเขาก็จะเริ่มมีวิสัยทัศน์ในการติดต่อกับชาติตะวันตกมากขึ้น เราไม่อาจที่จะปฏิเสธได้ว่า นับตั้งแต่การที่อังกฤษได้เข้ามาตั้งสถานีการค้าในอินเดียในพื้นที่ต่างๆ คือ มัทราส บอมเบย์ รวมทั้งกัลกัตตา อังกฤษได้พัฒนาพื้นที่เหล่านี้เป็นย่านธุรกิจที่มั่งคั่งขึ้นมาในช่วงเวลาเพียงสองอายุคนเท่านั้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของอุตสาหกรรมผ้าฝ้ายแล้วนั้น อาจกล่าวได้ว่าอังกฤษถือได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกให้ฝ้ายอินเดียได้เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก โดยเฉพาะในภายหลังของการปฏิวัติอุตสาหกรรมผ้าฝ้ายได้กลายมาเป็นโรงงานที่ถูกผูกขาดโดยชาวอังกฤษ ในขณะที่ชาวอินเดียนั้นจะเริ่มจะเรียนรู้ในการทำระบบอุตสาหกรรม ซึ่งเขาเองจะพัฒนาเป็นเจ้าของในภายหลัง โดยในช่วงศตวรรษที่ 19 นั้นปรากฏว่าอุตสาหกรรมผ้าฝ้ายในอินเดียเกิดการเฟื่องฟูเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในอินเดียเท่านั้นแต่แพร่หลายไปยังทั่วโลกเลยทีเดียว ทำให้ในช่วงหลังชาวปาร์ซี รวมทั้งชาวคุชราตี ในบอมเบย์ได้เกิดการเรียนรู้เทคโนโลยีเหล่านี้จากอังกฤษและสามารถดำเนินการด้วยตนเองได้ นอกเหนือจากนี้แล้วโรงงานอุตสาหกรรมผ้าฝ้ายที่เกิดจากชาวพื้นเมืองเองนั้นยังมีที่อื่นอีกเช่น อาร์เมดาบาด รวมทั้งที่ กัลกัตตาในบางส่วนมีโรงงานอุตสาหกรรมผ้าฝ้ายก่อนสงครามโลกครั้งที่หนึ่งถึง 211 ซึ่งส่วนใหญ่ผู้เป็นเจ้าของจะเป็นชาวอินเดียซึ่งเป็นฐานใหญ่ในการผลิตนั้นได้มีการลงทุนในด้านอุตสาหกรรมผ้าฝ้ายอย่างขนานใหญ่ ที่บอมเบย์นั้นอุตสาหกรรมการทอผ้าฝ้ายนั้นก็ได้รับการบุกเบิกโดย Cowasjee Nanabhoy ใน ค.ศ. 1853 หลังจากนั้นเป็นต้นมาอุตสาหกรรมผ้าฝ้ายในอินเดียนั้นก็ค่อยๆเติบโตขึ้นเรื่อยๆ ดังจะเห็นได้จากในปี 1872 มีโรงงานอุตสาหกรรมผ้าฝ้าย 18 โรงตั้งอยู่ในบอมเบย์ หากเทียบกับเบงกอลจะมีเพียงแค่ 2 โรงเท่านั้นเอง และปี 1890 มีโรงงานอุตสาหกรรมผ้าฝ้ายเพิ่มขึ้นเป็น 137 โรง ตั้งอยู่ที่บอมเบย์ ในช่วง ค.ศ. 1895 นั้นการส่งผ้าฝ้ายของอินเดียนั้นก็เพิ่มขึ้นเป็น 6.8 ล้านตัน รูปปี นอกจากนี้เส้นฝ้ายของอินเดียนั้นก็ถูกส่งออกไปยังทั่วโลกมากขึ้นโดยเฉพาะยุโรป

จะเห็นได้ว่าภายหลังจากการที่อังกฤษได้เข้ามาปกครองอินเดียนั้นทั้งในช่วงของรูปแบบบริษัทอินเดียตะวันออก หรือกระทั่งรัฐบาลอังกฤษแห่งกรุงลอนดอนเข้าปกครองนั้น ชาวพื้นเมืองในอินเดียนั้นสามารถที่จะเป็นเจ้าของโรงงานบริษัทขนาดใหญ่ได้ และเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามลำดับ ส่วนหนึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นเพราะอิทธิพลของการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นครั้งที่สอง คือ ค.ศ. 1780 – 1850 ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปฏิวัติเทคโนโลยีเครื่องมือทางด้านอุตสาหกรรมต่างๆ ซึ่งอังกฤษนั้นก็ไม่มี

¹¹ จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี (บรรณาธิการแปล). *รากแก้วมนุษย์ : ปรัชญาแห่งสรรพสิ่ง*, (กรุงเทพฯ : แมกครอ-ฮิล อินเทอร์เน็ตเนชันแนลเอ็ดเตอร์ไฟร์, 1997), หน้า 223 – 228.

ละเอียดที่จะนำเทคโนโลยีความรู้เหล่านี้มาถ่ายทอดให้กับชาวอินเดียด้วย ทำให้อินเดียรู้จักที่จะใช้ภูมิปัญญาแบบตะวันตกเข้ามาผสมผสานกับสิ่งที่ตนมีอยู่ ในขณะที่เดียวกันคนอินเดียรุ่นหลังๆก็ล้วนตระหนักดีว่าตนเองไม่สามารถที่จะอยู่แบบดึกดำบรรพ์ และเย่อหยิ่งจองหองเช่นนี้ได้อีกต่อไป ทั้งนี้เพราะโลกที่เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความเป็นชาติอุตสาหกรรม ทำให้ต้องมีการติดต่อค้าขายที่กว้างขวาง ความคิดแบบนี้เริ่มแพร่หลายไปทั่วโลก แม้กระทั่งจีนเองก็จำต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากกฎข้อนี้ และเริ่มที่จะหันหน้าเข้าหาชาติตะวันตก

5. สรุป

เท่าที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า อินเดียได้รับอิทธิพลทางความคิดทั้งทางด้านปรัชญา การเมือง รวมทั้งทางด้านเศรษฐกิจที่อังกฤษได้มอบไว้ให้แก่อินเดียในช่วงระยะเวลาหลายร้อยปีที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าอังกฤษนั้นได้วางรากฐานทางความคิดเหล่านี้ไว้ให้แก่อินเดียเอาไว้เป็นอย่างดี จวบจนกระทั่งในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 – 20 นั้น เมื่ออินเดียเกิดเหล่าพวกชนชั้นปัญญาชนขึ้น คนเหล่านี้ก็ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากอังกฤษ และสามารถรวมตัวกันเรียกร้องจนเป็นเอกราชได้ในที่สุด มิเพียงเท่านั้นหากแม้กระทั่งในเรื่องทางเศรษฐกิจเองนั้นอังกฤษยังได้มอบมรดกทางความคิดแบบเสรีนิยมเอาไว้ให้ซึ่งทำให้อุตสาหกรรมในอินเดียสามารถเจริญรุดหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว

6. เอกสารอ้างอิง

จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี (บรรณาธิการแปล). **รากแก้วมนุษย์ : ปรัชญาแห่งสรรพสิ่ง**. กรุงเทพฯ : แมกคโล-ฮิล อินเตอร์เนชันนอล เอ็นเตอร์ไพส์, 1997.

ประยงค์ แสงบูรณ. **ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2548.

สุลักษณ์ ศิวลักษณ์. **ลोकคราบปัญญาชนฝรั่ง**. กรุงเทพฯ : เกล็ดไทย, 2536.

Chopra, Pran Nath. **A New advanced history of India**. New Delhi, [India] : Prentice-Hall of India Private Ltd., 1996.

Feiling, Keith Grahame. **England under Tudors and Stuarts**. London : Williams & Norgate, 1957

Kirchner, Walther. **Western Civilisation**. New York, Barnes & Noble 1960

Kulke, Hermann, Rothermund, Dietmar. **A History of India**. London : Rutledge c. 1986

Perters, Eswold. **Europe and Middle Ages**. Upper Saddle River, N.S. : Pearson/Prentice Hall, c 2004.

Romesh Chunder. **The Economic history of India**. Publication Division, Ministry of Information and Broadcasting Government of India, 1960.

Viault, Birdsall S. **Modern European History**. New York, McGraw-Hill Pub, 1990.

Woodruff, William. **A concise history of modern world**. New York: St.cMartin's, 1993